

Umsögn Jarðbaðanna við Mývatn um tillögu til þingsályktunar um fjármálaáætlun fyrir árin 2027-2031

Jarðböðin við Mývatn gera alvarlegar athugasemdir við þau áform stjórnvalda að hækka virðisaukaskatt á aðgangseyri að baðlónum úr 11% í 24%. Um er að ræða verulega skattahækkun á mikilvægan hluta íslenskrar ferðaþjónustu sem hefur bein áhrif á rekstur fyrirtækisins, verðlag, fjárfestingargetu, gesti, og nærsamfélag.

Jarðböðin eru hluti af sérstöðu Mývatnssveitar

Mývatnssveit er mikilvægt náttúru- og ferðamannasvæði og einn helsti áfangastaður landsins fyrir utan Suðurlandsins. Við Mývatn sameinast jarðhiti, hraunmyndanir, fuglalíf, víðerni og einstök náttúruupplifun. Jarðböðin eru hluti af þessari heild. Þau eru ekki einangruð afþreying heldur þjónusta sem styrkir aðdráttarafl svæðisins, lengir dvöl gesta og styður við önnur fyrirtæki í nágrenninu. Allt frá opnun 2004 hafa Jarðböðin verið mikið sótt af heimamönnum og hafa skapað sér sess sem samfélagslega mikilvægur áfangastaður. Þannig nýta hér korthafar, heimamenn, sér baðlónið daglega til að hittast.

Gestir Jarðbaðanna nýta samhliða gistingu, veitingar, verslun, samgöngur og aðra afþreyingu í Mývatnssveit og víðar á Norðurlandi. Áhrif starfseminnar ná því langt út fyrir rekstur fyrirtækisins sjálfs. Starfsemin styður við atvinnulíf, þjónustustig og verðmætasköpun á landsbyggðinni.

Náttúruböð (baðlón) eru mikilvægur hluti af upplifun Íslands sem áfangastaðar. Íslensk baðmenning, jarðhiti og náttúra eru meðal þeirra þátta sem gera Ísland sérstakt í alþjóðlegri samkeppni. Jarðböðin sameina alla þessa þætti. Að hækka skatta á þessa upplifun með þessum hætti veikir eina af þeim stoðum sem hjálpa til við að dreifa ferðamönnum víðar um landið og skapa störf utan höfuðborgarsvæðisins.+

Uppbygging byggð á gildandi forsendum

Jarðböðin hafa nú þegar lagt í verulegar fjárfestingar vegna nýrrar aðstöðu. Ný aðstaða og stækkun á baðlóni opnaði í júlí 2026. Byggingin sem er rúmlega 4.000 fermetrar og hönnun hennar tekur mið af náttúru Mývatnssveitar. Framkvæmdin hefur tekið 43 mánuði. Ný aðstaða felur meðal annars í sér stækkun lóns, nýja klefa, bætt aðgengi, aukið rými, nýja upplifun fyrir gesti og nýtt bistro með áherslu á hráefni úr héraði. Eftir framkvæmdir munu Jarðböðin stækka um 35% og gera lóninu kleift að taka við um 580 gestum á hverjum tíma.

Slík uppbygging er ekki skammtímaákvörðun. Hún byggir á langtímaáætlunum, fjármögnun, samningum, hönnun, framkvæmdum, ráðningum, markaðssetningu og rekstrarspám. Þegar stjórnvöld breyta skattalegum forsendum með stuttum fyrirvara er verið að færa verulegan hluta áhættunnar yfir á fyrirtækið.

Fjárfestingin var ekki ákveðin á þeirri forsendu að aðgangseyrir bæri 24% virðisaukaskatt. Hún var ákveðin á grundvelli gildandi lagaumhverfis og væntinga um að stjórnvöld myndu ekki ráðast í skyndilega og verulega skattahækkun á þessa starfsemi.

Þá hefur félagið staðið að uppbyggingu húsnæðis í Mývatnssveit fyrir starfsmenn. Ný og stærri aðstaða Jarðbaðanna kallar á aukin fjölda starfsmanna bæði sumar og vetur. Unnið hefur verið markvisst að því að fjölga ferðmönnum í Mývatnssveit yfir vetrarmánuðina og er þeim að fjölga jafnt og þétt. Þetta hefur verið forsenda þess að reka heilsársferðaþjónustu og geta boðið upp á heilsársstörf. Nú eru Jarðböðin að taka í notkun síðasta raðhúsið af fjórum sem byggð hafa verið frá 2018. Heilsársstarfsmenn

Jarðbaðanna eftir stækkun verð um 35 talsins og yfir sumarið er starfsmannafjöldinn um 65 starfsmenn. Jarðböðin eru nú þegar stærsti atvinnuveitandinn í Þingeyjarsveit fyrir utan sveitarfélagið.

Jarðböðin eru rótgróið ferðaþjónustufyrirtæki í Mývatnssveit og hafa um árabíl verið einn lykil áfangastaður á Norðurlandi. Starfsemin byggir á sérstöðu svæðisins, jarðhita, náttúru, baðmenningu og þeirri upplifun sem innlendir og erlendir gestir sækja í þegar þeir heimsækja Mývatn.

Fyrirhuguð hækkun kemur á afar viðkvæmum tíma. Jarðböðin hafa ráðist í umfangsmiklar framkvæmdir og uppbyggingu nýrrar aðstöðu ásamt uppbyggingu húsnæðis fyrir starfsmenn. Sú fjárfesting, fjármögnun hennar, verðlagning, rekstraráætlanir og væntingar hafa byggst á þeim forsendum að aðgangur að baðlónum beri 11% virðisaukaskatt. Skyndileg hækkun í 24% felur því ekki aðeins í sér almenna skattabreytingu heldur raunveruleg áhrif fyrir fyrirtæki sem þegar hefur tekið stórar fjárfestingarákvarðanir.

Jarðböðin eru ekki eingöngu þjónusta fyrir erlenda ferðamenn. Þau eru einnig hluti af lífsgæðum, afþreyingu og þjónustu fyrir íbúa á svæðinu og Íslendinga sem ferðast innanlands. Hækkun aðgangsverðs hefur því áhrif á almenning, ekki aðeins ferðamenn.

Hækkunin veikir rekstur og fjárfestingargetu

Hækkun virðisaukaskatts úr 11% í 24% hefur annað hvort í för með sér hærra verð til gesta eða skerðingu á tekjum fyrirtækisins. Hvor leiðin sem farin er hefur neikvæðar afleiðingar.

Ef hækkuninni er velt út í verð hækkar aðgangur að Jarðböðunum fyrir bæði erlenda og innlenda gesti. Ísland er nú þegar dýr áfangastaður og ferðamenn bera saman verð, gæði og heildarkostnað þegar þeir velja áfangastaði og afþreyingu. Hærra verð getur dregið úr eftirspurn, sérstaklega utan háannar, þegar rekstrarumhverfið er viðkvæmast. Árstíðarsveiflur í ferðaþjónustu á landsbyggðinni hafa farið minnkandi síðustu ár og bæði vor og haustmánuðir verið að styrkjast. Hækkun virðisaukaskatts eykur líkurnar á að árstíðarsveiflur munu aukast, ferðamenn haldi sig við suðvestur horn landsins sem mun hafa neikvæð áhrif á ferðaþjónustu fyrirtæki á landsbyggðinni. Fyrirtæki muni þurfa að draga úr starfsemi yfir vetrarmánuði, með fækkun starfa og jafnvel tímabundum lokunum, sem mun hafa neikvæð áhrif á nærsamfélag.

Ef hækkuninni verður ekki velt að fullu út í verð leggst hún á rekstur félagsins. Þá minnkar svigrúm til að standa undir fjárfestingu, greiða niður framkvæmdir, ráða starfsfólk, viðhalda þjónustustigi og halda áfram uppbyggingu. Í tilviki Jarðbaðanna er þetta sérstaklega þungbært þar sem félagið er þegar í miðri umfangsmikilli uppbyggingu.

Skattahækkunin er því ekki hlutlaus aðgerð. Hún skerðir getu fyrirtækisins til að nýta þá fjárfestingu sem þegar hefur verið ráðist í og dregur úr þeim samfélagslega ávinningi sem uppbyggingin átti að skila.

Fyrirsjáanleiki er forsenda fjárfestinga

Ferðaþjónusta er grein þar sem ákvarðanir eru teknar langt fram í tímann. Verð, samningar við erlenda söluaðila, markaðssetning, hópabókanir og fjárhagsáætlanir eru oft ákveðin með löngum fyrirvara. Fyrirsjáanleiki í sköttum og gjöldum er því ekki þægindi heldur forsenda heilbrigðs rekstrar.

Þetta á sérstaklega við um fyrirtæki sem hafa ráðist í fjárfrekar framkvæmdir. Þegar fyrirtæki tekur ákvörðun um uppbyggingu á landsbyggðinni þarf það að geta treyst því að grundvallarforsendum rekstrar verði ekki breytt með skömmum fyrirvara og án fullnægjandi mats á áhrifum.

Jarðböðin hafa byggt upp nýja aðstöðu á þeim forsendum sem gilt hafa. Hækkun virðisaukaskatts í 24% raskar þeim forsendum með beinum hætti. Hún sendir röng skilaboð til fyrirtækja sem hafa sýnt frumkvæði, lagt eigið fé og lánsfé undir og tekið þátt í uppbyggingu innviða á landsbyggðinni.

Áhrifin ná til alls svæðisins

Jarðböðin eru hluti af stærra vistkerfi ferðaþjónustu í Mývatnssveit. Starfsemin styður við gististaði, veitingastaði, leiðsögumenn, verslun, samgöngur, þjónustufyrirtæki og aðra afþreyingu. Þegar rekstrargrundvöllur slíks fyrirtækis veikist hefur það áhrif á fleiri en eigendur þess.

Mývatnssveit hefur lengi verið mikilvægur áfangastaður, en eins og víða á landsbyggðinni skiptir máli að byggja upp þjónustu sem styður við ferðaþjónustu allt árið. Baðlón geta gegnt lykilhlutverki í því að laða gesti að utan háannar, lengja dvöl þeirra og gera áfangastaðinn fjölbreyttari.

Hækkun virðisaukaskatts á baðlón vinnur gegn markmiðum um dreifingu ferðamanna, heilsársferðaþjónustu og atvinnuuppbyggingu á landsbyggðinni. Hún þrengir að starfsemi sem er einmitt til þess fallin að styrkja þessi markmið.

Skatturinn leggst á gesti og heimamenn

Virðisaukaskattur er neysluskattur. Hann leggst að endingu á þá sem kaupa þjónustuna. Hækkun virðisaukaskatts á aðgang að baðlónum er því ekki aðeins skattur á fyrirtæki heldur skattur á gesti, fjölskyldur og heimamenn sem nýta þjónustuna.

Ef skattahækkunin kemur til framkvæmda með litlum fyrirvara mun hún jafnframt geta lent beint á fyrirtækinu sjálfu vegna fyrirliggjandi verðlagningar, samninga og áætlana. Þá verður skatturinn í reynd ekki aðeins neysluskattur heldur skerðing á rekstrarafkomu fyrirtækis sem hefur nýverið ráðist í mikla uppbyggingu.

Ófullnægjandi áhrifamat

Það er ekki fullnægjandi að líta eingöngu til þess að hærra skatthlutfall skili auknum tekjum í ríkissjóð miðað við óbreyttan skattstofn. Slík nálgun tekur ekki nægilegt tillit til áhrifa á verð, eftirspurn, samkeppnishæfni, fjárfestingar, rekstraröryggi og nærsamfélög.

Í tilviki Jarðbaðanna þarf sérstaklega að horfa til þess að framkvæmdir og fjárfestingar eru þegar hafnar og að rekstrarlegar væntingar hafa byggt á 11% virðisaukaskatti. Áhrifin eru því önnur og alvarlegri en ef verið væri að fjalla um nýja skattlagningu áður en fjárfestingarákvörðun er tekin.

Stjórnvöld verða að leggja fram raunhæft mat á áhrifum slíkrar breytingar á fyrirtæki sem hafa þegar fjárfest á grundvelli gildandi lagaumhverfis. Slíkt mat liggur ekki fyrir með fullnægjandi hætti.

Lokaorð

Jarðböðin við Mývatn mótmæla fyrirhugaðri hækkun virðisaukaskatts á aðgangseyri að baðlónum úr 11% í 24%.

Tillagan er illa tímasett, vanmetur áhrif á fyrirtæki sem hafa þegar ráðist í fjárfestingar og raskar rekstrarforsendum sem lágu til grundvallar umfangsmikilli uppbyggingu Jarðbaðanna. Hún mun annað hvort hækka verð til gesta eða skerða rekstrargrundvöll félagsins, draga úr fjárfestingargetu og veikja samfélagsleg áhrif starfseminnar í Mývatnssveit.

Jarðböðin hafa ráðist í framkvæmdir og uppbyggingu sem miðar að því að styrkja Mývatn sem áfangastað, bæta þjónustu, skapa verðmæti og styðja við atvinnulíf á landsbyggðinni. Sú uppbygging byggði á þeirri forsendu að virðisaukaskattur væri 11 %, ekki 24%.

Með vísan til framangreinds er eindregið lagt til að fallið verði frá fyrirhugaðri hækkun virðisaukaskatts á aðgangseyri að baðlónum. Stjórnvöld eiga að styðja við fyrirsjáanleika, fjárfestingu, samkeppnishæfni og uppbyggingu ferðaþjónustu á

landsbyggðinni, ekki grafa undan þeim forsendum eftir að fyrirtæki hafa þegar lagt í framkvæmdir.

Jarðböðin við Mývatn